

8. Bennett-Alexander Dawn D. Employment Law for Business / Bennett-Alexander Dawn D., Hartman Laura P. — 4th ed. — P. 66.
9. Brox H. Arbeitsrecht / H. Brox, B. Ruethers, M. Henssler. — 2004. — S. 26–27.

Анотація

Чанишева Г. І. Особливості обчислення окремих видів строків у трудовому праві. — Стаття.
У статті розглядаються теоретичні та практичні питання застосування строків у трудовому праві. Аналізуються особливості обчислення строку випробування при прийнятті на роботу за чинним законодавством та проектом Трудового кодексу України.

Ключові слова: трудовий договір, строки у трудових правовідносинах, строк випробування, обчислення строків.

Аннотация

Чанышева Г. И. Особенности исчисления отдельных видов сроков в трудовом праве. — Статья.
В статье рассматриваются теоретические и практические вопросы применения сроков в трудовом праве. Анализируются особенности исчисления срока испытания при приеме на работу по действующему законодательству и проекту Трудового кодекса Украины.

Ключевые слова: трудовой договор, сроки в трудовых правоотношениях, срок испытания, исчисление сроков.

Summary

Chanysheva G. I. Peculiarities of Measurement of Certain Types of Terms in Labor Law. — Article.

Theoretical and practical aspects of application of terms in labour law are being examined. Peculiarities of measurement of probation whilst employment are being analyzed according to the legislation in force and Draft of the Labour Code.

Keywords: labour agreement, terms in labour relationships, probation, measurement of terms.

УДК 349.3:364.044.26:355.292.3/5(477)

I. M. Sirota

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Велика Вітчизняна війна, вся Друга світова війна забрала більше 50 мільйонів людських життів. Вирішальну роль в розгромі гітлеризму відіграв Радянський Союз. Чоловіки з 1894 по 1927 рр. народження були призвані в діючу армію. Безсмертний подвиг народів СРСР, держав антигітлерівської коаліції врятував від смерті людську цивілізацію, надав змогу здійснити справедливий суд над ворогом всього світу.

Нюнберзький процес почався в той час, коли ще лежали в руїнах зруйновані міста та спалені села, коли ще не загоїлись рани мільйонів інвалідів війни, яких ще в 1955 р. в СРСР було 15 мільйонів чоловік, 17 мільйонів учасників війни пройшли в роки війни через військові госпіталі.

Мільйони вдів та дітей-сиріт залишились без крову, без засобів для існування.

Нюнберзький процес не тільки підвів підсумки Другої світової війни, засу-

див головних воєнних злочинців за їх діяння, але і затвердив високі та благородні принципи міжнародного співробітництва, людської моралі, гуманні правила людського спілкування.

Метою даної статті є характеристика системи соціального захисту ветеранів Великої Вітчизняної війни за законодавством України, внесення пропозицій щодо його удосконалення.

В державах стали формуватися нові системи соціального захисту населення, людей, постраждалих під час війни. Оскільки люди ніколи самі не змогли б впоратися з бідами війни.

В 1956 р. в СРСР прийнятий Закон України «Про державні пенсії», який діяв до 1990 р. В 1957 р. приймається постанова Правління СРСР про покращення пенсійного забезпечення військовослужбовців, вносяться зміни в довоєнні нормативні акти.

Суттєвих змін зазнала система соціального захисту військовослужбовців в 1960 р., коли Радянська Армія була скорочена на 1 мільйон 200 тисяч чоловік.

Розвиток системи соціального захисту військовослужбовців, ветеранів війни не припинявся до розпаду СРСР та створення незалежної України. Після проголошення державного суверенітету України практично створена нова національна система соціального захисту ветеранів війни, праці та військової служби. Статус ветеранів возведений в ранг спеціальних законів. Він відрізняється деякими особливостями в порівнянні із звичайним громадянським статусом. Хоч основу правового статусу ветеранів складають конституційні права та свободи людини і громадянина. Об'єм прав та обов'язків ветеранів, види соціального захисту, якими вони можуть користуватися, в державі знаходяться в прямій залежності від їх правового статусу.

Соціальна захищеність громадян, які мають статус ветерана, являє собою систему державних гарантій та пільг, які забезпечують реалізацію найважливіших прав та свобод, ступінь задоволення матеріальних та духовних потреб людини. Для ветерана бути соціально захищеним — це значить, перш за все, бути забезпеченим матеріальними, соціальними та культурними благами у відповідності зі своїм станом та тою роллю, яку він дійсно відіграв та відіграє в житті суспільства. Соціальна захищеність не може бути відділена від найважливішого морального поняття — справедливості.

Законодавство містить у собі ряд спеціальних актів, встановлюючи правовий статус ветеранів війни, принципи соціального захисту. З цієї проблеми прийняті закони України: «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про статус ветеранів війни, гарантіях їх соціального захисту», «Про статус ветеранів військової служби та ветеранів органів внутрішніх справ та їх соціальний захист», що свідчить про динамічний розвиток системи соціального захисту в Україні [1].

Ветеранами війни законодавець визначає осіб, які приймали участь в захисті Вітчизни або бойових діях на території інших країн. До них відносяться: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни. Таких людей в Ук-

раїні, як повідомляється в друкованих виданнях, проживає близько 3 мільйонів чоловік, з них 268 тис. інвалідів війни, 376 тис. учасників бойових дій, 2,3 млн учасників війни.

Соціальний захист ветеранів війни, здійснюється шляхом призначення їм підвищених пенсій, надання різного роду грошових допомог, соціальних пільг та послуг.

До категорії учасників бойових дій відносяться військовослужбовці, які приймали участь у виконанні бойових завдань, пов'язаних із захистом вітчизни у складі військових підрозділів, сполучень, об'єднань усіх видів та родів військ Збройних сил діючої армії (флоту), в партизанських загонах та підпіллі, інших формуваннях, як у воєнний, так і в мирний час.

Коло осіб, які визнаються учасниками бойових дій, визначений ст. 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 р. (з наступними змінами та доповненнями). Перелік підрозділів, що входять до складу діючої армії, та інших формувань визначається Кабінетом Міністрів України.

До інвалідів війни належать особи з числа військовослужбовців діючої армії і флоту, партизанів, підпільників, працівників, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних при захисті Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, в партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових ділянках залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Великої Вітчизняної війни або з участю у бойових діях у мирний час.

До інвалідів війни прирівнюються інші інваліди з числа військовослужбовців, які брали участь у бойових операціях і які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних при захисті Батьківщини, виконанні обов'язків військової служби, бійці винищувальних батальйонів, взводів і загонів у період з 22 червня 1941 р. по 31 грудня 1954 р. Учасники бойових дій на території інших держав, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, а також учасники бойових дій під час Великої Вітчизняної війни, які стали інвалідами внаслідок загального захворювання.

Ще одна категорія ветеранів війни — учасники війни. Учасниками війни визнаються як військовослужбовці, які проходили військову службу в період війни у Збройних Силах колишнього СРСР, так і працівники тилу, а також інші особи, визнані законодавством ветеранами війни. Коло осіб, які належать до учасників війни, визначений у ст. 9 Закону України від 22 жовтня 1993 р.

Встановити статус учасника війни, особливо працівника тилу, часом важко. У багатьох з них, у зв'язку з віддаленістю подій війни, не збереглися підтверджуючі документи. У зв'язку з цим прийнято низку нормативно-правових актів, що регулюють це питання. Так, Кабінет Міністрів України 26 квітня

1996 р. прийняв спеціальну постанову «Про комісії з розгляду питань, пов'язаних із встановленням статусу учасника війни». Міністерство соціального захисту населення України затвердило Типове положення про комісії. Відповідно до цього Положення створені комісії у всіх районах, областях і зацікавлених відомствах: при військкоматах, у МВС, обласних Службах безпеки та інших державних органах.

Комісії на підставі наявних документів, свідчень свідків встановлюють статус учасника війни особам, які народилися до 31 грудня 1932 р. включно і з поважних причин не можуть представити достатніх доказів, що підтверджують факт роботи в період Великої Вітчизняної війни та війни з імперіалістичною Японією в 1941–1945 рр. Тим, хто народився після 31 грудня 1932 р., статус учасника війни встановлюється тільки на підставі документів. Показання свідків до уваги не приймаються.

Доказами трудової діяльності в роки війни можуть бути різні документи і відомості довідково-інформаційного характеру, а також державні нагороди (ордена і медалі), отримані за трудову доблесть у роки війни. Перелік нагород, які можуть бути доказом, встановлений законодавством (їх понад 20 видів).

Правовий статус учасника війни встановлюється районними (міськими) комісіями, що працюють при органах праці та соціального захисту за місцем проживання, а правовий статус учасника бойових дій — спеціальними комісіями при військкоматах. Вони ж видають і відповідні документи: «посвідчення учасника війни» або «посвідчення учасника бойових дій».

Для ветеранів війни передбачені пільги, переваги, повне або часткове звільнення від податків і зборів. Пільги надаються лише на підставі Закону і в суворо визначених випадках.

Найбільший обсяг соціальних пільг передбачено для інвалідів війни. Документом, що засвідчує право на пільги, є посвідчення інваліда війни.

Усі види пільг, встановлені законодавством для інвалідів війни, можна розділити на кілька груп: пенсійні пільги, пільги з протезування та забезпечення спеціальними засобами пересування; пільги з медичного обслуговування, санаторно-курортні, житлово-комунальні пільги; пільги по податках і зборах; пільги по проїзду на транспорті.

Дуже важливим видом пільг є пільги з медичного обслуговування і санаторно-курортного лікування. Це досить об'ємний комплекс соціальних пільг, який потребує великих витрат, особливо у наш важкий час.

Законодавством передбачено, що інваліди війни I–II групи один раз на два роки забезпечуються безкоштовно у позачерговому порядку санаторно-курортним лікуванням. За бажанням інвалідів замість путівки в санаторій або будинок відпочинку видається один раз на два роки грошова компенсація в розмірах, встановлених постановою Кабінету Міністрів України.

Інвалідам війни надаються пільги по оплаті жилої площі та комунальних послуг. Вони користуються знижкою в розмірі 100 % квартирної плати, а також плати за опалення, електроенергію, водопостачання (гаряче водопостачання включно).

У системі пільг інвалідів війни важливе місце займають пільги на проїзд на всіх видах міського пасажирського транспорту загального користування: у трамваях, тролейбусах, автобусах, автомобільним транспортом у сільській місцевості, а також на залізничному і водному транспорті приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів у межах області за місцем проживання. Це право поширюється і на особу, яка супроводжує інваліда І групи.

Характер і види пільг для учасників бойових дій та інвалідів війни практично одні й ті ж, але обсяг пільг інвалідів війни більший.

Вперше пільги учасникам бойових дій були встановлені в колишньому Союзі РСР у 1978 р. Вони надавалися тільки військовослужбовцям та особам вільнонайманого складу, які проходили службу у військових частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. і під час інших бойових операцій.

Основною умовою, що визначає право на пільги і переваги, є сам факт участі в бойових діях, пов'язаних з захистом Батьківщини.

Категорія «учасник бойових дій» введена в законодавство України вже в наш час, в 1993 році.

Перелік видів пільг для ветеранів війни встановлено ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни...»

Про пільги учасників війни. До учасників війни, як уже зазначалося, належать, у першу чергу, працівники тилу, які працювали в роки війни задля підвищення обороноздатності країни в різних галузях економіки. Ця категорія ветеранів має право на невеликий обсяг пільг. Причому всередині самої категорії учасників війни пільги диференційовані.

Наприклад, учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки війни, пенсії підвищуються на 75 % мінімальної пенсії за віком, іншим учасникам війни — на 50 % мінімальної пенсії за віком.

У законодавстві про статус і пільги ветеранів війни виділено коло осіб, які мають особливі заслуги. Такими особами вважаються Герої Радянського Союзу, повні кавалери ордена Слави, особи, нагороджені чотирма і більше медалями «За відвагу», а також Герої Соціалістичної Праці, удостоєні цього звання в період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років. Чисельність цих людей має досить стійку тенденцію до зменшення, причому випереджаючу за темпами число всіх ветеранів війни та праці.

Особи, які мають особливі заслуги, користуються великим обсягом пільг, у порівнянні з іншими категоріями ветеранів війни. Для цієї категорії громадян встановлено більш високий розмір пенсії. Вони мають право на надбавку до пенсії за особливі заслуги.

Все законодавство про ветеранів спрямоване на формування в суспільстві гуманного, шанобливого ставлення до них і забезпечення їх активного довголіття.

Однак питання про пільги ветеранів війни весь час перебуває на стадії дискусії. Пропонується провести ревізію законодавства про пільги, замінити їх на

адресну допомогу у вигляді субсидій, що неоднозначно сприймається ветеранами війни.

Заміна пільг на готівкову адресну соціальну допомогу не повинна призвести до знецінення, скасування пільг, зменшення коштів для їх задоволення. Для цього буде потрібно, як в загальнодержавному масштабі, так і на регіональному рівні, постійне корегування соціальних виплат у зв'язку з інфляційними процесами. Грошова виплата повинна бути адекватною вартості соціальних послуг, що надаються ветеранам за нині чинним законодавством.

Так чи інакше, це може бути зроблено тільки шляхом зміни профільного законодавства.

Україна підписала і ратифікувала ряд угод між державами — учасницями Співдружності незалежних держав (СНД) про визнання і встановлення додаткових пільг для учасників Великої Вітчизняної війни. І природно, ці міжнародні акти повинні дотримуватися, а діюча система пільг для інвалідів та учасників війни повинна бути, по нашу думку, збережена.

Пільги та переваги ветеранам війни встановлено не за принципом бідності, а як заслуженим і визнаним людям у суспільстві. Вони виконують важливу функцію соціального захисту найбільш шанованих у суспільстві людей.

Готуючись до святкування 66-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні, наша держава робить все можливе для підвищення рівня соціального захисту ветеранів війни!

Література

1. Все про пенсії, допомоги, соціальний захист громадян України: наук.-практ. комент. — Вид. 8-ме. — Х.: Одісей, 2009 — 816 с.
2. Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 45. — С. 425.
3. Полторац О. И. Нюрнбергский эпилог / О. И. Полторац; М-во обороны СССР. — М., 1965.

Анотація

Сирота І. М. Система соціального захисту ветеранів Великої Вітчизняної війни за законодавством України. — Стаття.

У статті дається характеристика системи соціального захисту ветеранів Великої Вітчизняної війни. Вносяться пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері.

Ключові слова: ветерани Великої Вітчизняної війни, соціальний захист, система соціального захисту ветеранів Великої Вітчизняної війни.

Аннотация

Сирота И. М. Система социальной защиты ветеранов Великой Отечественной войны по законодательству Украины. — Статья.

В статье дается характеристика системы социальной защиты ветеранов Великой Отечественной войны. Вносятся предложения по совершенствованию действующего законодательства в данной сфере.

Ключевые слова: ветераны Великой Отечественной войны, социальная защита, система социальной защиты ветеранов Великой Отечественной войны.

Summary

Sirota I. M. System of Social Protection of Veterans of the Great Patriotic War in the Legislation of Ukraine. — Article.

The article characterizes the system of social protection of veterans of the Great Patriotic War and makes suggestions for improving the existing legislation in this area.

Keywords: veterans of the Great Patriotic War, social protection, system of social protection of veterans of the Great Patriotic War.

УДК 349.2(477).001.13

Є. В. Краснов

ОСНОВНІ ТРУДОВІ ПРАВА У ПРОЕКТІ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У сучасному світі проблема забезпечення поваги і додержання прав людини має загальне значення. Забезпечення прав і свобод людини — це вже не тільки внутрішньодержавна справа, а мета всього світового співтовариства, для якого доктрини, стандарти прав і свобод людини є проблемою глобального характеру.

Права і свободи людини є тими універсальними правовими цінностями, для яких є характерним встановлення єдиних міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав особистості. Рівень розвитку прав і свобод людини є найкращим показником рівня розвитку громадянського суспільства та демократії в країні.

Вітчизняними вченими здійснено чимало досліджень, присвячених соціальним та трудовим правам людини (В. Андріїв, С. Верланов, М. Бару, Н. Болотіна, Л. Гаращенко, С. Добрянський, В. Жернаков, В. Мармазов, О. Панкевич, С. Прилипко, П. Рабінович, Н. Раданович, В. Ротань, М. Феськов, М. Хавронюк, Н. Хуторян, Г. Чанишева, А. Чернобай, С. Шевчук та ін.), але у науці трудового права України основні трудові права як окремий феномен у системі прав людини у нових соціально-економічних умовах спеціально не досліджувались. Необхідність дослідження основних трудових прав людини також зумовлена роботою над проектом Трудового кодексу України.

Метою даної статті є аналіз норм проекту Трудового кодексу України, що закріплюють основні трудові права, та внесення пропозицій щодо удосконалення їхнього змісту.

У національному законодавстві основні трудові права працівників закріплені в Конституції України та чинному КЗпП.

У Конституції України трудові права включено у перелік соціальних прав. В. О. Михальов до соціальних прав відносить права, реалізація яких пов'язана із задоволенням найважливіших соціальних потреб людини, це — право на працю, на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату не нижче тієї, яка визначена законом; право на своєчасне одержання винагороди за працю; право на страйк; на відпочинок; на житло; на достатній життєвий рівень